

# Rapporter

## FROM MODAL TO TONAL THEORY c1600: WITH PARTICULAR REFERENCE TO ENGLAND

The present Ph.D project is registered at City University, London, and has been supported by the British Academy ('Major State Studentship', 1992-94); research expenditure has partly been paid by the Musica Britannica Trust (Louise Dyer Award (1994)). The thesis has been transferred to writing up status and is expected to be completed by Spring 1995.

Traditionally, the division of music theory (in this case modal and tonal practices) is seen as clear cut: Renaissance music is modal and Baroque music is tonal. It has also been the norm to argue that it was Glarean (1547) who initially embarked on a system with two new modes, the Aeolian and Ionian, which ultimately were transformed into the a-minor and C-major scales. Later, Zarlino (1558) who adhered to Glarean's theory briefly suggested that modes with a major third above the final were cheerful and those with a minor third were sad, thus also approaching concepts which we today associate with the major and the minor scales.

None of these new ideas, however, necessarily encourage a growing awareness of tonality — they are still an essential part of modal theory and do not oppose a modal conception. It is also evident that, in terms of polyphony, the interest in modal theory grew intensively during the Renaissance and did not decline, transforming into the modern harmonic way of thinking. The notion that *basso continuo* shows obvious signs of a tonal approach is, therefore, clearly too simplistic. Even composers making use of *basso continuo* composed works which were based on modal concepts.

The present research has, therefore, been divided into three main sections: one section dealing with modal theory, and a second section discussing the very subtle changes to modal concepts. The changes were mainly instigated by philosophers, scientists, and the growing class of musical amateurs who, with their inquisitive questions and often by misunderstanding the old concepts, created a new ground upon which tonality could flourish.

It is of paramount importance to be aware that music practice also played an eminent role. The contradictions between the hexachordal theory and the notion of the octave, for example, create a fertile ground for a new interpretation of the octave which ultimately led to a new definition of inversions of intervals and also a new definition of chords. Proposing bass-derived composition — and hence the increasing prominence of the bass — meant a more harmonic approach to the art of composition as well as a reinterpretation of the cadence.

In the last section of the thesis, the subtle changes and the implications which follow will be discussed in an attempt to show various approaches to analysis. The ultimate outcome will be to propose a method of analysis, illustrated by musical examples taken from Byrd, Dowland, Bull, and Purcell.

*Peter Hauge*

#### MUSIK OG MUSIKALSK VIRKSOMHED I DANMARK CA. 1560 – CA. 1610

Projektet er iværksat i 1994 af Statens humanistiske Forskningsråd med støtte fra Det kongelige Bibliotek og Musikhistorisk Museum. Det er påbegyndt 1. april 1994 og forventes afsluttet med udgangen af august 1997. Arbejdssted er Det kongelige Bibliotek, Højbro Plads 5, 1200 København K, og videnskabelig assistent er Arne Keller, Faaborg.

Arbejdet i forbindelse med Christian IV-året 1988 og ikke mindst det efterfølgende fund af Flensborg-samlingen har skabt berettigede forventninger til udforskningen af tiden forud for Christian IV's tid. Voksede denne glansperiode i dansk musikhistorie ud af intet, eller var der også tidligere kvantitet og kvalitet?

Projektets kronologiske afgrænsning er valgt dels under hensyntagen til allerede kendte samt hidtil (jan. 1995) nyfundne værker, der primært har med HOFMUSIKKEN at gøre, dels under hensyntagen til den forskning, der findes på området. Den tematiske afgrænsning er selvsagt sværere at håndtere, for hvad forstås ved „dansk“ i denne periode? Dette skal ikke besvares her – jeg forudskikker blot den bemærkning, at det interessante ved en undersøgelse af denne art netop ikke er at anlægge en national, men derimod en REGIONAL synsvinkel. „Dansk“ forstås her som dansk i videste forstand, således at den danske musikkultur skal studeres og forstås i sin vekselvirkning med hele regionens (læs: Balticum) musikkultur; dette vil sige, at landene/byerne/hofferne omkring Balticum og de musikere, der har virket her, for så vidt er referencerammen for en undersøgelse af dansk musikkultur i den pågældende periode.

Hvorfor?

- fordi der i høj grad er tale om de samme musikalske institutioner i denne region
- fordi det ser ud som om, at der tale om, at det er de samme musikere, der til forskellige tider virkede i forskellige baltiske sammenhænge (altså at den geografiske mobilitet ikke alene er et karakteristikum for musikere, men at den er det i særlig grad netop i denne periode)
- fordi det ser ud som om, at der i høj grad er tale om fælles repertoire

Projektet vil på grund af kildeforholdene og den musikalske overlevering hovedsagelig beskæftige sig med hofmusikforhold; der vil blive søgt rådet bod på,

at den hidtidige danske forskning i denne periode – som en naturlig følge af, at man gerne først har villet præsentere, hvad landets „egne børn“ kunne præstere – ufrivilligt har givet et skævt billede af den datidige hofmusikkultur. Med en lidt firkantet formulering kan man sige, at forskningen endnu ikke er kommet videre end til at publicere Christians III's hofmusik i den ene ende og Mogens Pedersøn og madrigalisterne i den anden. Det har der været gode grunde til: dels har en del af det nu fremdragne stof jo altså ikke hidtil været kendt, dels er det selvsagt et meget stort arbejde at bearbejde materialet og gøre rede for et tidsrum af dansk historie, som musikalsk set – forskningen i de væsentlige kirkemusikalske kilder fra 1500-tallet undtaget – hidtil har været så godt som blankt.

Renaissancens danske hofmusikkultur var imidlertid andet og meget mere end det hidtil publicerede. Først når man gør sig antallet og mangfoldigheden af de musikere, der var tilknyttet det danske hof i kortere eller længere perioder klart, vil man få et dækkende billede af en musikkultur, der siden midten af det 16. århundrede i høj grad var europæisk – som det a priori synes endda på et niveau, som vi ikke hidtil har forstået. – Projektet bør derfor munde ud i en skriftlig fremstilling af hofmusikken under Frederik II samt udgivelse af en række musikallier.

*Ole Kongsted*

#### UDGIVELSE AF WEYSES SYMFONIER

Arbejdet med Weyses syv symfonier var i første omgang begrundet i pladeselskabet DaCapos plan om en samlet CD-indspilning af symfonierne med Det kgl. Kapel under ledelse af Michael Schönwandt. Indspilningerne fandt sted i 1994 og 1995, og den første CD, som rummer symfonierne nr. 1-3, blev sendt på markedet i sept. 1994. De øvrige forventes udgivet i løbet af 1995.

Pladeselskabet og Kapellet ønskede en kontrol af de noder, der skulle spilles efter. Til rådighed stod de partiturer i Det kgl. Biblioteks musikafdeling, der under anden verdenskrig på førstebibliotekar Sven Lunn's initiativ blev kopieret af forskellige kopister efter Weyses egne håndskrevne partiturer. Partiturskopierne, der altså også tilhører Det kgl. Bibliotek, har fra tid til anden været stillet til rådighed for orkestre, der har spillet symfonierne. De har således været i praktisk brug, og de bærer præg af det. Man ønskede nu en undersøgelse af pålideligheden af den nodetekst, de videregiver, herunder af omfanget og karakteren af senere korrektioner og tilføjelser.

Weyse skrev symfonierne i årene 1795 til 1799 til koncerter i musikalske selskaber samt muligvis til privatopførelser i salonerne i København. I 1801 skal han efter eget udsagn være holdt op med at komponere – som følge af den ulykkelige kærlighedsaffære med Julie Tutein – og først være kommet i gang igen efter oplevelsen af Mozarts *Don Juan* på Det kgl. Teater i 1807. Det, som han var i gang

med i 1801 og siden gjorde færdigt, var syngespillet *Sovedrikken*, der blev opført i 1809 på Det kgl. Teater. I 1805 var han desuden blevet organist ved Vor Frue kirke. Hans situation efter kompositionspausen var derfor noget anderledes, end den havde været i 1790'erne. Han var nok kommet på afstand af det miljø, symfonierne oprindeligt var komponeret til, og henvendte sig nu til et større publikum. Symfonierne blev vel stadigvæk spillet nu og da; det vidner senere bearbejdelser af dem om. Men ellers blev de snarere til et forråd, som Weyse kunne trække på til sin teatermusik. Han bearbejdede dem til ouverturer og til mellemaktsmusik og brugte i flere tilfælde direkte de gamle partiturer som udgangspunkt. Revisionsarbejdet kom derfor til også at omfatte en vurdering af Weyses egne noder og et forsøg på at afdække de forskellige lag i dem.

Det er hensigten også at udgive symfonierne i en moderne partiturdgave. Den skal efter planen forestås af Det kgl. Bibliotek i samarbejde med Samfundet til Udgivelse af dansk Musik. En sådan udgave bør såvidt muligt præsentere værkerne, både som Weyse oprindelig komponerede og formentlig opførte dem, og som de senere blev præsenteret i koncertsalen. En stor del af forarbejdet hertil er gjort med den beskrevne revision. Tidsfristerne for udgivelsen afhænger derfor først og fremmest af mulighederne for at finansiere projektet.

Carsten E. Hatting

## CARL NIELSEN UDGAVEN

Den 1. august 1994 begyndte det store forskningsprojekt, der på initiativ af kulturminister Jytte Hilden som sit formål har at foranstalte en praktisk-videnskabelig udgave af Carl Nielsens samlede værker.

Projektet er igangsat på grundlag af bevillinger fra Kulturministeriet og Carl Nielsen og Anne Marie Carl-Nielsens Legat samt tilsagn om støtte fra andre private fonde. Projektet er under navnet *Carl Nielsen Udgaven* organiseret som en særafdeling under Forskningsområdet på Det kongelige Bibliotek, og det ledes af en sagkyndig sammensat bestyrelse med Erland Kolding Nielsen som formand. Medlemmerne af bestyrelsen er udpeget af Det kongelige Bibliotek, universiteternes musikvidenskabelige institutter, musikkonservatorierne, Samfundet til Udgivelse af dansk Musik og Dansk Selskab for Musikkforskning.

Som videnskabelige medarbejdere ved projektet er efter indstilling fra bestyrelsen ansat: universitetslektor, cand. mag. Niels Martin Jensen (forskningsleder), cand. mag. Michael Fjeldsøe, mag. art. Niels Bo Foltmann og Peter Hauge, Ph.D. Som sekretær på halvtid ansattes kontorfuldmægtig ved Det kongelige Bibliotek Birgit Berg. Den 15. august 1994 flyttede redaktionen ind i lejede lokaler på Højbro Plads 5, 3., 1200 København K.

Redaktionen begyndte sit arbejde på grundlag af en udarbejdet projektbeskrivelse og har sideløbende med det indledende revisionsarbejde foretaget en

systematisk gennemgang af *Carl Nielsens Samling* i Det kongelige Biblioteks musikafdeling. Redaktionen har endvidere fået en orientering i brugen af edb-baserede kataloger, CD-ROM og databaser, især basen med Carl Nielsens Samling (base 2 22), som redaktionen til internt brug vil kunne sammenføre med Dan Fog og Torben Schousboes trykte værkfortegnelse fra 1965.

Der er udarbejdet en systematisk oversigt over den samlede udgaves disposition, omfang og indhold med inddeling i hovedgrupperne Scenemusik, Instrumentalmusik og Vokalmusik. Denne oversigt skal bl.a. tjene til beregning af trykkeudgifter og publiceringsform.

I projektets første treårs fase arbejdes med udgivelsen af nogle af de værker, der mest har nyudgivelse behov. Det drejer sig bl.a. om de hidtil utrykte partiturer og stemmer til *Saul og David* og *Maskarade*, den fuldstændige scenemusik til *Aladdin*, korværkerne *Hymnus amoris*, *Søvnen* og *Fynsk Forår* samt den anden, fjerde og femte symfoni.

Arbejdet med den samlede nyudgave er planlagt til at skulle strække sig over ni år med en tidsplan, der bl.a. vil være afhængig af fortsat økonomisk støtte fra såvel offentlige som private fondsmidler.

I forbindelse med artikler om *Carl Nielsen Udgaven* i fagtidsskrifter har der været bragt efterlysninger af Carl Nielsen-materiale, især nodemanuskripter, hvilket allerede har resulteret i henvendelser fra personer med kendskab til manglende Carl Nielsen-manuskripter.

Carl Nielsen Udgaven vil også gerne på dette sted bringe en efterlysning af noder og andet kildemateriale, som måtte befinde sig i privateje og uden for de offentligt tilgængelige samlinger. Det kan f.eks. dreje sig om musikmanuskripter fra Carl Nielsens hånd, afskrifter, breve, samt trykte partiturer og andre noder, som i samtiden har været brugt ved opførelser af hans musik.

Henvendelse bedes rettet til:

Carl Nielsen Udgaven

Højbro Plads 5, 3.

1200 København K

Tlf. +45 33 93 31 20 Fax +45 33 93 31 28

Niels Martin Jensen

# TO KONFERENCER I SKOTLAND

6. Biennial Conference on Baroque Music, University of Edinburgh, juli 1994
22. Annual Conference on Medieval and Renaissance Music, University of Glasgow, juli 1994

De to konferencer, som hidtil har været afholdt forskellige steder i England, havde i år begge fundet vej til Skotland og blev tilmed, meget passende, afholdt i både tidsmæssig og geografisk nærhed af hinanden. Der er tale om veletablerede begivenheder med (ofte gentagen) deltagelse af et stort kontingent af overvejende angloamerikanske musikforskere; repræsentationen fra USA lå for begge konferencers vedkommende på en imponerende tredjedel af det samlede deltagerantal! Pladshensyn og relevans i forhold til denne årbogs læsere muliggør selvsagt ikke et fyldestgørende referat af de enkelte indlæg (mere information kan hentes i f.eks. *Journal of the Royal Musical Association*, som hvert år bringer abstracts fra britiske konferencer og møder, og *Early Music*, som ofte rapporterer fra disse begivenheder), men eftersom undertegnede var den ene af kun to deltagere fra hele Norden, vil jeg alligevel forsøge at give et indtryk af, hvad konferencerne havde at byde på.

Barok-konferencen i Edinburgh mønstrede 116 deltagere og bød på ca. 70 bidrag fordelt på 22 sessioner. Den kronologiske ramme var på forhånd afstukket til ca. 1580-ca. 1750 – dvs. til selvfølgelig J.S. Bach fra og med den lidt mindre selvfølgelig sen-renæssance – og den i emnemæssig henseende brede vifte af bidrag fordelte sig jævnt i dette tidsrum med engelsk musik, instrumentalmusik, Bach og tidlig opera som nogle af de væsentligste koncentrationspunkter.

Blandt konferencens roundtables var især det på initiativ af Niels Martin Jensen afholdte 'Section and Movement in 17th-Century Instrumental Music' interessant såvel afviklingsmæssigt som – at dømme efter tilhørerantallet – indholdsmæssigt. De seks oplæg begrænsedes til hver 10 minutter, hvilket gav den tilsigtede mængde tid til efterfølgende dialog. Conferenceprogrammet afvikledes overvejende med to sideløbende sessioner, hvilket som bekendt både har sine fordele og ulemper. Når der er tale om et tilløbsstykke som ovennævnte roundtable, kan konkurrencen i forhold til de(n) pågældende parallelsession(er) forekomme ulige hård: I dette tilfælde et interessant roundtable om 'Research into 17th/18th Century Spanish Music' med fire-fem yngre (læs: energiske) spanske musikforskere – i øvrigt konferencens største ikke-angloamerikanske repræsentation – som bestemt havde fortjent bedre end den gode håndfuld tilhørere, der trodsede hovedattraktionen.

Mine egne – og formodentlig også en del andres – forventninger var rettet specielt mod Claude Palisca, som (bevidst?) var tildelt en særlig fremtrædende plads i programmet. Han præsenterede noget af Marin Mersennes musikvidenskab og nogle af forgængerne herfor; et indviklet gebet, som nok i højere grad end flertallet af de præsenterede bidrag fordrer specialviden og -interesse hos tilhørerne. Fremhæves skal tillige Tim Carters redegørelse vedrørende en-/flerstem-



mige lamento-kompositioner; ikke kun for det substantielle – som jeg i øvrigt vil overlade til andre at vurdere – men som bevis på, at *performance* nødvendigvis er en faktor, når mediet er det talte og ikke det skrevne ord (dén mand vil kunne fastholde en flok forvirrede haners opmærksomhed under gennemgang af en buskøreplan!).

På den efterfølgende konference i Glasgow om middelalder- og renæssance-musik var deltagerantallet 82, og da indlæggene tilsvarende var færre end i Edinburgh, 11 sessioner omfattende 41 bidrag, var programmet lagt uden parallel-sessioner af pertentlige og altid imødekomende Dr. Greta Mary Hair.

Med et kronologisk spænd fire-fem gange så stort som barok-konferencens (omtrentlig fra 9. til 16. årh.) er det nødvendigvis sværere at få samlet flere indlæg om ét emne inden for en rimelig tidsafgrænsning, hvilket afspejledes i flere af sessionerne, hvor indlæggene trods den fælles overskrift havde begrænset relevans i forhold til hinanden; eksempelvis indeholdt sessionen om musikteori undersøgelser af musiktraktater fra før år 1000 og fra 1400-1500-tallet. Fra netop denne session skal dog fremhæves Cristle Collins Judds meget inspirerende redegørelse for kildematerialet til musikeksemplerne i Pietro Arons *Trattato* (1525); en metodologisk tour de force og afgjort et af konferencens højdepunkter. Blandt de øvrige overskrifter skal nævnes manuskriptstudier, liturgi, musikken ved de norditalienske hoffer, organum, middelaldermotetter samt konferencens mest omfattende programpunkt: En session om 'Historiography' med ikke færre end otte indlæg.

Udbyttet af så store mængder information, som præsenteres i sådanne sammenhænge, beror naturligvis fuldstændig på den enkelte deltagers absorptions-evne, men visse arrangementsmæssige tiltag kan uden tvivl virke befordrende herpå. På Glasgow-konferencen havde flere end halvdelen af deltagerne således valgt at præsentere indlæg af kortere varighed (10-25 min.) end den traditionelle halve time (som med den nævnte undtagelse var norm i Edinburgh), hvilket i hvert fald i teorien giver en god chance – omend ingen garanti! – for, at kun det essentielle medtages i præsentationen. I Edinburgh havde den hovedansvarlige, Dr. Noel O'Regan, begået en arrangementsmæssig genistreg ved at tilbyde en komplet – og tilmed billig – 'konferencepakke' omfattende ALT: Gebyr, indkvartering, fortæring (inclusive en stemningsfuld konferencemiddag i det smukke Playfair Library på Old College), osv.

Med til rapporten hører afslutningsvis, at Norden som antydnet var en næsten ikke-eksisterende størrelse (i hvert fald i denne omgang) – både hvad angår forskning og dét, der forskes i – hvilket hos undertegnede bidrog til en vis forundring over den generelle deltagerrepræsentation fra de (ca. 10) ikke anglo-amerikanske lande. At der udover de allerede nævnte *ialt* kun var deltagelse af én franskmand og en lille håndfuld fra hhv. Tyskland og Italien medførte uvilkårligt, at man sad tilbage med en fornemmelse af, at der måske kunne mangle nogen/noget for en mere adækvat reception hhv. kritik af visse af de leverede bidrag.

Thomas Holme Hansen

# MUSIKETNOLOGISK KONGRES I LITAUEN

1.-3. december 1994 blev der afholdt den første internationale musiketnologiske konference i Litauen, nærmere bestemt i den litauiske komponistforenings hus i Vilnius. Kongressen var arrangeret af det, som nu hedder *Department of Ethnomusicology at the Institute of Musicology*, der igen er en del af *Lithuanian Academy of Music*. Organisationskomitéen havde dr. Rimantas Astrauskas som sin formand. Temaet var „Typological Classification of Tunes. Advanced Systems for Arranging Folklore Stocks“. Det officielle program omfattede 15 foredrag af forskere fra syv forskellige lande. Fra Danmark deltog arkivar Svend Nielsen og undertegnede.

Kongresarrangørerne havde inviteret de udenlandske deltagere med det formål at diskutere principper for nutidig musiketnologi/folkemusikforskning. Litauen har i sine traditionsarkiver et sted omkring 150.000 folkemelodier og omkring en halv million folkelige sangtekster. Materialet er dels optegnet på papir og dels indsamlet ved hjælp af båndoptager (siden 1950'erne), men der er problemer med bevaringsstanden, ikke mindst af båndoptagelserne. Siden krigen har man – ligesom i andre østeuropæiske lande – brugt en stor del af ressourcerne på en detaljeret transskription og klassificering af tekster og melodier, mens kun en lille del af musikken er publiceret. Nu har man imidlertid opstillet en plan for bevarelse og udgivelse af dette store materiale. Man satser på en gennemgribende reformering af arbejdet ved hjælp af den moderne computer-teknologi. Det er bl.a. tanken at kopiere alle båndoptagelser til CD-rom, at udgive eksempler på musikken i form af CD med kommentarer, at oprette et musiketnologisk bogforlag og at overgå til EDB-registrering af materialet. Desuden håber man løbende at kunne indsamle litauisk sang og musik, idet der stadig er mange traditioner at dokumentere. Den store plan vil naturligvis være dyr, men der er et realistisk håb om at skaffe pengene dels fra offentlige og dels fra private kilder.

Kongressen foregik i en venskabelig ånd, hvor man fik indtryk af, hvor forskelligt det musiketnologiske arbejde bedrives i de repræsenterede lande. Fra Tyskland fik vi f.eks. demonstreret det nye EDB-system til registrering og søgning af melodier, som man har indført ved *Deutsches Volksliedarchiv* i Freiburg (p.t. er 35.000 melodier registreret), og de danske deltagere præsenterede det tilsvarende EDB-system, som er ved at blive indført på Dansk Folkemindesamling. I bl.a. de baltiske lande, der historisk har været domineret af deres store naboer, er arbejdet præget af ønsket om at redde en national kultur fra undergang. De nye personlige kontakter, der blev skabt på kongressen, vil utvivlsomt føre til et nærmere samarbejde mellem folkemusikforskere på tværs af Østersøen.

Jens Henrik Koudal



## FORSKNING VED MUSIKVIDENSKABELIGT INSTITUT I KØBENHAVN

Det er sagt ofte – ikke mindst i festtalerne – og det skal siges igen og igen: universitetets adelsmærke er de fastansatte læreres ret og pligt til at forske. Heraf følger, at meget af den meddelte undervisning er såkaldt forskningsbaseret undervisning; det er netop et af de punkter, hvorved universitetsundervisning adskiller sig fra undervisning givet ved andre uddannelsesinstitutioner. Den gamle tommelfingerregel, der siger 45:45:10 (altså 45% af arbejdstiden til undervisning, 45% til forskning og 10% til administration) er stadig det uskrevne grundlag for fordelingen af arbejdet – sådan rent teoretisk. I praksis ser tingene anderledes ud. For masser af universitetslærere er og bliver forskningstiden det residuum, der er tilovers, når undervisningen er meddelt, vejledningen givet, møderne afholdt, opgaverne rettet m.v. – og det vil for de færreste modsvare 45% af den i overenskomsten fastsatte arbejdstid – langtfra endda. Ofte er forskningen henvist til ferier, weekend'er, aften- og nattetimer, og dér trives den da også udmærket for nogen. Men det er alligevel ikke de allerbedste vækstbetingelser for en virksomhed, der kræver kreativitet, overblik, refleksion og problematiseringen.

Måske er det et alderdomstegn at påstå, at meget var bedre i gamle dage, men i denne sag er jeg overbevist om, at det er rigtigt. Der *var* mere tid til forskning tidligere – både fordi der var flere lærere til at „betjene“ de studerende, og navnlig fordi de sammenhængende undervisningsfri perioder ikke var optaget af eksaminer, optagelsesprøver, efterslæb efter forudgående og forberedelse af påfølgende semestre osv.

Denne jammer skal ikke tjene til at karakterisere de universitetsansatte som udnyttede stakler med utålelige arbejdsforhold. Den skal blot beskrive de vilkår, forskningen ved instituttet har at virke under, og dermed den baggrund, som den følgende redegørelse skal ses under.

Forestillingen om den ensomme forsker, isoleret i elfenbenstårnet og uden kontakt med kolleger og omverden, er ikke længere holdbar; hovedparten af forskningen ved instituttet foregår i et samarbejde med kolleger inden for eller uden for murene, enten i kraft af et egentligt formaliseret teamwork eller i kraft af uformelle drøftelser med kolleger på gangen, på arbejdsværelset eller i kantine. Det er således ikke så meget spørgsmålet om individuelt over for kollektivt arbejde, der trænger sig på, som det er det meget ømtålelige spørgsmål om „fri“ forskning over for mere styret forskning.

Den enkelte forskers individuelle frihed til at forske i hvadsomhelst er jo en af universitetsverdenens hellige køer, og den holdes i hævd mange steder, ikke mindst inden for humaniora. Den nye universitetslov pirker lidt ved denne uindskrænkede frihed, men stadig gælder det vel nogen tid endnu, at et universitetsinstituts forskning i alt væsentligt er summen af de enkelte ansattes forskning, således som hver enkelt forsker har valgt at definere sit emne og sin tilgang. Men derfor kan man jo godt forsøge at etablere en overordnet målsætning, ikke for at konkurrere med andre musikforskende institutioner, men for at profilere de enkelte institutioner i forhold til hinanden. Særlige lokale satsningsområder burde

ikke være noget odiøst – tværtimod. På længere sigt kunne de være en styrkelse og en udfordring.

Sådanne profiler skaber man naturligvis ikke på en studs; de skabes bl.a. i kraft af forskerrekruttering, ansættelsespolitik, omstillingsvilje og -evne hos de allerede ansatte, mulighed for tilførsel af de fornødne ressourcer, måske ligefrem formulerede behov fra omverdenen foruden en lang række andre forhold. Men selvom vi formentlig i fremtiden vil se en øget indsats inden for sådanne fælles, mere målrettede forskningsprojekter – om ikke af andre grunde, så fordi det er den vej „udviklingen“ synes at gå – skal man ikke kimse af den traditionelle, individuelle forskning alene drevet af forskerens interesse for og indsigt i et specielt felt.

Det vil her føre for vidt at beskrive samtlige de projekter, som instituttets videnskabelige personale er involveret i; interesserede henvises til instituttets årlige beretninger i Årbog for Københavns Universitet. I stedet skal jeg forsøge at trække nogle hovedlinjer op. Først nogle få ord om det mest ambitiøse projekt i instituttets historie i nyere tid – som desværre aldrig blev til noget! Det drejer sig om forsøget på, via den nu tilsyneladende marginaliserede Grundforskningsfond, at skabe et center for dansk musikhistorie på instituttet med frikøbt centerleder og tilknyttede fuldtidsforskere og ph.d.studerende. Et center, hvor man kunne sammenfatte og videreudvikle den eksisterende forskning i dansk musik og musikhistorie. En udførlig ansøgning til Grundforskningsfondet herom nød ikke fremme og blev sorteret fra i første runde på lige fod med en række andre lødige projekter. Noget er der dog blevet tilbage – omend på et lavere blus end oprindeligt forudset. Med henblik på Kulturbyåret 1996 arbejdes på et fyldigt særnummer af instituttets årbog *Musik & Forskning* med det overordnede tema „København som musikby i det 18.-20. århundrede“. Stort set samtlige ansatte med forskningspligt er involveret i dette projekt – ikke sådan at forstå, at der er tale om en samlet historisk fremstilling af musikken og musiklivet i København i perioden; noget sådant er tiden hverken kollegialt eller forskningsmæssigt moden til. Det, man stræber efter, er en artikelsamling bestående af en række uafhængige afhandlinger om emner, der alle belyser sider af København som musikby, men dog således, at de enkelte bidrag løbende diskuteres i kredsen af kolleger. I tilknytning til disse studier arbejdes yderligere med et antal udgivelser af dansk musik på noder og på CD.

Dette projekt falder i naturlig forlængelse af instituttets årelange satsning på forskning inden for dansk musikhistorie, en satsning man fra første færd har fundet naturlig på landets største og ældste musikinstitut. Inden for de seneste år har yderligere et par felter markeret sig i instituttets forskningsprofil. På det allersidste institutrådsmøde i 1992, inden institutrådet som styrende organ blev afskaffet med den nye universitetslov, vedtog man, at instituttet fremover både ansættelsesmæssigt og forskningsmæssigt ville styrke områder inden for det 20. århundredes musik – både kompositionsmusikken og den rytmiske musik. Denne principbeslutning har på forskellig vis udmøntet sig i en begyndende

etablering af et egentligt undervisnings- og forskningsmiljø i rockmusik og ny musik – ikke som to adskilte enklaver, men i frugtbart samarbejde. En sådan satsning skal naturligvis ikke mindst ses i sammenhæng med forskeruddannelsen. Uden at kunne tiltrække ph.d.studerende er det vanskeligt at etablere og fastholde sådanne områder. Som det vil være bekendt fra den løbende debat, er der på det seneste skabt en fastere ramme for forskeruddannelsen ved de danske universiteter i form af et formaliseret, tre-årigt ph.d.studium, men desværre er midlerne alt for få sammenholdt med antallet af kvalificerede ph.d.ansøgere. Et fag som musik kan derfor næppe regne med på noget tidspunkt at have mere end højst 2-3 ph.d.studerende indskrevet, og et sådant antal forskerstuderende er ikke tilstrækkeligt til, at man kan tale om et forskeruddannelses-miljø. Skal man for alvor udnytte de muligheder, der ligger i uddannelsen, må der et større samarbejde i gang mellem de tre musikinstitutter, specielt et samarbejde omkring fælles kurser for ph.d.studerende. Initiativ til et sådant samarbejde blev taget i begyndelsen af 1994, men det har indtil videre ikke udmøntet sig i konkrete planer. Her bør de tre musikinstitutter snarest fortsætte drøftelserne for samarbejde og koordinering – om ikke af andre grunde, så for at sikre den nuværende lærerstabs egen „Nachfolge“.

Ved Musikvidenskabeligt Institut i København er behovene for forskeruddannelse særlig akutte. Den blokering for nye stillinger, som aldersprofilen har skabt i et par årtier, vil i de kommende år omsider blive gennembrudt og skabe plads for et antal nyansættelser. Kort efter år 2000 vil næsten halvdelen af instituttets nuværende stab af videnskabeligt ansatte faktisk være udskiftet. Det er en stor udfordring at skabe forskningsmæssig grobund for disse nyansættelser.

I forbindelse med hele diskussion af instituttets fremtidige forskningsprofil bør det inddrages, at faget inden år 2000 formentlig skal ansætte to nye professorer som erstatning for de to, der går af på grund af alder. Naturligvis er et fags forskningsprofil ikke identisk med dets professorers. Sådant var det vel i høj grad en gang, og sådan er det stadig i udpræget grad i f.eks. England og Tyskland. Men således som stillingsstrukturen ved universiteterne er udformet, er det bestemt ikke uvæsentligt for et fags forskningsmæssige fremtid, hvilken politik man anlægger, når man skal nybesætte begge sine professorater og måske endda supplere den eksisterende kvote på to med yderligere en!

Gennem den seneste halve snes år har instituttets medarbejdere været stærkt involveret i en række udgiverprojekter. Her kunne nævnes serien på otte hæfter med musik fra Christian IV's tid udgivet i anledning af Christian IV året 1988, den samlede udgave af Peter Heises sange, orgelværker af nordtyske og nederlandske mestre, middelalderhåndskriftet i Det kgl. Bibliotek AM 76,8<sup>o</sup> mv. I denne forbindelse bør også nævnes de seneste to store satsninger inden for udgivelsen af dansk musik, udgaverne af N.W. Gades og Carl Nielsens samlede værker. I begge disse nationale monumentudgaver er instituttet aktivt medvirkende; for Gade-udgavens vedkommende i form af arbejde ydet af medarbejdere inden for deres forskningstid, og for Carl Nielsen udgaven i form af et tre-årigt „udlån“

til posten som udgavens hovedredaktør og forskningsleder. Hertil kommer udgivelsesplaner for musik af Jørgen Bentzon og Weyse.

Meget tyder på, at de kommende år vil blive afgørende for instituttets forsknings-virksomhed. For det første lader det til, at vi generelt går „bedre tider“ i møde, sådan rent forsknings-bevillingsmæssigt set. Der er for tiden politisk forståelse for behovet for øgede ressourcer til forskningen – også når det gælder humaniora. Dette forhold, sammen med en almindelig forøgelse af studenteroptaget, peger i retning af, at den fastfrysning af fastlærer- og forskerressourcer, som har været gældende – vel at mærke efter en periode med konstant reduktion af antallet af ansatte siden de glade 70'ere – nu vil ophøre, og at der oven i købet kan blive tale om en opskrivning. For det andet vil som nævnt en række stillinger blive ledige på grund af naturlig afgang. En så markant nyrekruttering, som må forudses, kræver overvejelser, visioner og muligvis omstillinger. Men det er jo heller ikke det værste, man har.

Niels Krabbe

## MUSIKFORSKNINGEN VED AALBORG UNIVERSITET

Et af de varme emner i forbindelse med humanistisk universitetsforskning – og dermed også musikforskning – er spørgsmålet om forskningsmæssig specialisering. I dette spørgsmål er der meget groft sagt to modsatrettede interesser. For en specialisering taler, at man derved opnår et højt forskningsmæssigt kvalitetsniveau; og er der noget, der får ministre og embedsmænd til at logre med halen og åbne for pengepungen, er det forskning, der har kvalitet – og det ganske uanset, om man har gjort sig klart, om solid kvalitetsforskning inden for traditionelle emner med brug af mere eller mindre velkendte teorier og metoder er mere værdifuld end en mere famlende, men også mere nyskabende forskning. Imod taler et velbegrundet ønske fra de studerende om, at den faste lærerstab dækker så bred en vifte som muligt af videnskabelig kompetence.

Spørgsmålet blev berørt i flere indlæg ved Statens humanistiske Forskningsråds konference *Dansk Musikforskning frem mod År 2000* i maj 1994. Signalerne var ikke entydige; men at den generelle holdning var forsigtigt positiv over for en vis specialisering institutterne imellem er næppe nogen overfortolkning af, hvad der blev sagt.

Der har i øvrigt altid været tale om specialisering. At dansk musikforskning tidligere havde et velbegrundet internationalt ry inden for Palestrina- og Haydn-forskningen er lige så sikkert, som at der ikke stod megen gny om dansk musikvidenskabs indsats på den musikalske modernismes område.

Kort og godt – med de meget små miljøer, dansk musikforskning er organiseret i, må den enkelte institution nødvendigvis satse på nogle områder frem for

andre. Det store spørgsmål er således ikke, om der sker en specialisering, men hvordan den etableres. Et miljø kan af sig selv – dvs. uden indre og ydre pres – finde ud af at samarbejde om visse, større projekter. Den modsatte model, hvor en magtfuld dekan og en ditto institutbestyrer pålægger et institut bestemte forskningsopgaver, svarer så dårligt til dansk humanistisk forskningstradition, at den næppe er praktikabel, selv om Universitetsloven åbner for visse muligheder i den retning. Men en specialisering kan komme i stand på andre måder: Et institut, der står for at skulle udskifte større eller mindre dele af sin fastlærerstab, må tage stilling til, hvilke områder man ønsker dækket med de nye medarbejdere og kan i denne sammenhæng vælge enten at koncentrere de nye stillinger om et enkelt eller nogle få områder eller besætte dem komplementært i forhold til den øvrige stab. Den fristelse, der ligger i at kunne få fingre i betydelige pengeklumper ved at lægge billet ind på større projekter udbudt, evt. internationalt, af forskningsråd og andre fonde, fører let til etableringen af specialiseringsområder.

Den specialisering, som kendetegner musikinstituttet ved Aalborg Universitet, falder på tre områder:

### 1. Musikterapi

Dette specialiseringsområde er defineret „udefra“, idet der ligger en central beslutning til grund for placeringen af musikterapi-uddannelsen ved Aalborg-instituttet – og dermed at det er i Aalborg, der drives musikterapi-forskning. Denne forskning sker i stigende omfang i samarbejde med udenlandske institutioner. Ph.d.-uddannelsen i musikterapi er centralt placeret i europæisk sammenhæng. Der er pt. 7 ph.d.-studerende, heraf 3 udlændinge.

Forskningen er primært klinisk-empirisk baseret. Den kliniske praksis er funderet på:

- Musikterapiklinikken på Aalborg Psykiatriske Sygehus og Musikterapiafdelingen på Sct. Hans Hospital, Roskilde,
- Musikterapiafdelingen på Harper House Hospital, London, England og
- Gemeinschaftskrankenhaus, Herdecke samt Schule Fahrenkron (Integrative Grundschule), Hamburg.

De forskningsprojekter, der er i gang, dækker såvel områder inden for:

1. Musikterapeutisk grundforskning med fokus på udvikling af metoder og modeller til beskrivelse, analyse, tolkning og evaluering af musikterapiens elementer og processer; og
2. Forskning inden for klinisk praksis, hvor der skelnes mellem procesforskning og effektforskning eller en integration af de to typer. Dette gælder både inden for projekter baseret på aktiv musikterapi (musikudøvelse – primært klinisk improvisation) og receptiv musikterapi (musiklytning).

Forskningen er overordnet baseret på psykologiske (primært nyere dynamisk psykoanalyse herunder objektrelationsteori, udviklingspsykologiske teorier samt kognitiv psykologi) og musikvidenskabelige områder (primært dybdepsykolo-



gisk og kognitiv musikpsykologi samt udvalgte dele af den traditionelle musik-analyse).

Musikterapiforskningen er igang med at udvikle en mere autonom profil, der udspringer af systematiske beskrivelser og analyser af forståelsen af de musik-terapeutiske processer.

## 2. Musikteknologi

Siden musikuddannelsens start, har det været kendetegnende for Aalborg-instituttet, at det har lagt stor vægt på musikteknologi – til en begyndelse dens undervisningsmæssige muligheder (keyboard laboratorium, lydstudie m.v.), efterhånden også de musikteknologiske fænomener mere generelt. Med henblik på at styrke denne profil blev der i 1989 opslået et kandidatstipendium i musikteknologi, hvilket siden er fulgt op med besættelsen af en adjunkt-stilling inden for området.

En gammel aalborgensisk ide om at tilbyde specialiserede overbygningsuddannelser blev realiseret i 1991 med oprettelsen af en overbygningsuddannelse i musikteknologi. Da ph.d.-reformen blev gennemført for få år siden, valgte det humanistiske fakultet ved Aalborg Universitet at definere syv selvstændige ph.d.-programmer, heraf et i musikteknologi (og et i musikterapi). Der er pt. to ph.d.-studerende i musikteknologi.

Forskningen dækker en bred vifte af emner spændende fra teknologikritik over islandsk elektronmusik til editionsteknologi og teoretiske og empiriske studier i tidsfænomenet.

## 3. Rytmisk musik

En læsning af den liste over specialeafhandlinger, som er tryk i den netop udsendte stak af *Col Legno*, viser tydeligt dette områdes centrale placering ved instituttet. Denne placering bekræftes gennem en betydelig skriftlig produktion fra de faste lærere. Temamæssigt spænder forskningen over en række forskellige områder med tyngdepunkt i undervisningsrelateret forskning og udviklingsarbejde.

Herudover beskæftiger de videnskabelige medarbejdere sig med en række individuelle projekter, mest med emner inden for dansk musikhistorie. Her skal blot nævnes Otto Mortensen, Bernhard Christensen og den samlede udgave af Niels W. Gades værker.

*Finn Egeland Hansen*